

ASPECTE PROBLEMATICE AFERENTE DEFINIRII FONDULUI COMERCIAL NEGATIV

Svetlana ȚURCANU

Catedra Contabilitate și Informatică Economică

This article is dedicated to some problematical aspects of the badwill (goodwill negative) definition. The author examines different opinions concerned to the badwill definition. Negative goodwill can sometimes occur after a distressed sale. Because this type of sale almost always happens under unfavorable conditions, the seller generally receives a worse price. When the price received is less than the actual value of its net assets you have negative goodwill. So, badwill arises where the net assets at the date of acquisition, fairly valued, exceed the cost of acquisition. In this context, the author considers that it is very important to study such accounting category as a badwill.

Procesul creșterii economice a întreprinderilor pe seama avantajelor interne constituie una dintre problemele acute ale formării mecanismului de piață al economiei Republicii Moldova. Practica internațională demonstrează că unică cale optimă de formare a economiei concurențiale este concentrarea capitalului și a capacităților de producție, integrarea reciprocă a acestora.

Ca un rezultat logic al acestor procese se consideră a fi apariția unei astfel de categorii, cum este fondul comercial sau goodwill-ul, ceea ce semnifică în traducere din limba engleză „bunăvoie”. În viziunea noastră, apariția acestei categorii contabile duce, în mod inevitabil, la adaptarea sistemului național de contabilitate la cerințele standardelor internaționale de raportare financiară.

În variate surse de literatură categoria economică nominalizată este denumită nu doar goodwill, ci și fond comercial, reputație de afacere. Noțiunea de goodwill este foarte complexă, reprezentând un activ necorporal (nematerial) de mare importanță pentru firmă, dar greu de definit, cauza fiind multiplele sale accepțiuni. În practica contabilă se distinge fondul comercial pozitiv (goodwill) și fondul comercial negativ (badwill).

În conformitate cu prevederile standardelor naționale (SNC 22 „Combinări de întreprinderi”) și internaționale de raportare financiară (IFRS 3R „Combinări de întreprinderi”) fondul comercial pozitiv apare, de obicei, la procurarea sau combinarea entităților și reprezintă depășirea cotei dobânditorului în valoarea justă a activelor nete identificabile, a datoriilor curente și contingente peste suma cheltuielilor pentru combinarea întreprinderilor. La procurarea întreprinderilor goodwill-ul apare în cazul în care pentru entitatea dobândită se achită o sumă mai mare decât valoarea elementelor patrimoniale ale acesteia primate separat.

Astfel, fondul comercial reprezintă o imobilizare necorporală care concură la menținerea sau la dezvoltarea potențialului entității economice și include astfel de elemente componente, cum sunt: clientela, vadul, reputația și alte elemente necorporale.

După cum am menționat anterior, pe lângă fondul comercial pozitiv în practica contabilă poate să apară și fondul comercial negativ, numit badwill (sau bargain purchase), ceea ce în traducere din limba engleză semnifică o „achiziție avantajoasă”. Se consideră că acesta este inversul fondului comercial pozitiv și reprezintă depășirea valorii de piață a activelor nete asupra valorii de procurare a entității.

În urma cercetărilor efectuate de autor s-a stabilit că schimbările de ultimă oră evident trezesc interesul tuturor specialiștilor în domeniu în ceea ce privește definirea categoriei menționate. Însă, spre regret, acest interes nu este asistat de studii științifice ample care ar putea servi drept călăuză pentru entitățile din Republica Moldova, fapt care pune în evidență *actualitatea temei* abordate în acest material.

Studiul profund efectuat de către autor a demonstrat că în literatura de specialitate nu există o unanimitate de opinii cu privire la definirea categoriei în cauză. Prin urmare, drept scop al articolului de față îl constituie cercetarea aprofundată a aspectelor problematice referitoare la definirea fondului comercial negativ al entității economice prin examinarea diferitelor variante ale definiției categoriei analizate.

Investigațiile efectuate permit a constata că opiniile referitoare la definirea fondului comercial negativ sunt expuse în lucrările cercetătorilor Andronic V. [4], Nedeșta A. [5], Needles B.E., Anderson Jr. H.R., Caldwell J.C. [6], Bank V.P., Kovaliova O.N. [7], Barîșnikov N.P. [8], Bleic J., Oriol A. [9], Bocikariova N., Bîkov V. [10], Bakaev A.S., Bezrukih R.S. [11], Gheneralova N.V., Sokolova N.A. [12], Kazin A.V. [13],

Kislov D.V. [14], Kovaliov V.V. [15], Kondrakov N.P. [16], Puzînea N. [17], Pucikova S.P. [18], Hendrixen E.S., Van Breda M.F. [19].

Analiza comparativă a definițiilor formulate de standardele internaționale de raportare financiară, precum și de specialiștii autohtoni și cei străini, este prezentată în Tabelul ce urmează.

Tabel

Analiza comparativă a definițiilor aferente fondului comercial negativ

Nr. crt.	Autorii, actele normative	Definiția fondului comercial negativ (badwill-ului)
1.	IFRS 3R „Combinări de întreprinderi” [1, p. 304-315]; Gheneralova N.V., Socolova N.A. [12, p.47]	Depășirea cotei dobânditorului în valoarea justă a activelor nete identificabile, a datoriilor curente și contingente peste suma cheltuielilor pentru combinarea entităților. El nu este recunoscut drept activ. De aceea, are loc evaluarea repetată a activelor, datoriilor curente și contingente, valoarea de achiziție a întreprinderii procurate. Dacă după aceasta totuși apare diferența, ea imediat este decontată la profit (pierdere). Suma în cauză nu poate servi drept bază pentru a plăti dividendele acționarilor sau luată în calculul impozitului pe venit
2.	Andronic V. [4, p.36]	Pierderi din valoarea patrimonială
3.	Bakaev A.S., Bezrukih R.S. [11, p.189]; Kazin A.V. [13, p.60]	Reducerea la preț oferită cumpărătorului din cauza lipsei cumpărătorilor stabili, reputației de afaceri
4.	Bleic J., Oriol A. [9, p.24]	Diferența rezultată în urma depășirii sumei tuturor componentelor separate ale activelor asupra valorii businessului în întregime
5.	Hendrixen E.S., Van Breda M.F. [19, p.398]	Activ nematerial legat de amplasarea nefavorabilă a firmei; apare în rezultatul cumpărării avantajoase a acesteia posibile la vânzarea nebenevolă, existența pieței imperfecte, dirijarea proastă a firmei
6.	Kislov D.V. [14, p.97]	Nu poate fi tratat automat drept reducere la prețul firmei din cauza reputației proaste a firmei; diferențele negative pot fi create și sub influența altor factori, cum sunt: criza financiară temporară a vânzătorului, situația economică, conducerea proastă. Diferențele negative pot apărea și din alte motive. Goodwill-ul negativ va apărea dacă întreprinderea costă mai puțin față de valoarea de bilanț a activelor
7.	Kondrakov N.P. [16, p.148]; Bank V.P., Kovaliova O.N. [7, p.47-48]; Bocikariova N., Bîkov V. [10, p.44]	Rabat la prețul întreprinderii procurate; este contabilizat în calitate de venit anticipat
8.	Kovaliov V.V. [15, p.55, p.142]	Depășirea valorii de piață a activelor nete asupra prețului de evaluare a firmei pe piață
9.	Nederița A. [6, p.53,54]	Reducerea la prețul acordat cumpărătorului în legătură cu lipsa unor clienți stabili, a deprinderilor în marketing și desfacere, relațiilor de afaceri, experienței manageriale și din cauza nivelului scăzut al calificării personalului întreprinderii procurate
10.	Needles B.E., Anderson Jr. H.R. Caldwel J.C. [6, p.517]; Puzînea N [17, p.181]; Barîșnikov N.P. [8, p.117]	Sumele plătite peste sau sub valoarea activelor nete
11.	Pucikova S.P. [18, p.8]	Depășirea cotei cumpărătorului în valoarea de piață a activelor și datoriilor identificabile procurate asupra cheltuielilor de procurare a firmei

Sursa: Elaborat de autor.

Cercetările efectuate în legătură cu definirea fondului comercial negativ (*a se vedea* Tabelul) demonstrează că acesta este tratat de specialiști în mod diferit, și anume:

- ✓ *diferență ce depășește valoarea activelor nete peste valoarea businessului* (Bleic I., Oriol A. [9, p.24]);
- ✓ *excesul interesului cumpărătorului în valoarea netă a activelor* (IFRS 3 [1, p.550]);
- ✓ *rabat la prețul întreprinderii procurate* (Kondrakov N.P. [16, p.148], Bank V.P., Kovaliova O.N. [7, p.42-48], Bocikariova N., Bikov V. [10, p.44], Bakaev A.S., Bezrukih R.S. [11, p.180], Kazin A.V. [13, p.60]);
- ✓ *sumele plătite peste sau sub valoarea activelor nete* (Needles B.E., Anderson Jr. H.R., Coldwel I.C. [6, p.517], Puzînea N. [17, p.18], Barîșnikov N.P. [8, p.117]);
- ✓ *depășirea cotei dobânditorului peste valoarea activelor nete identificabile* (Gheneralova N.V., Sokolova N.A. [12, p.47-48-51], Pucikova S.P. [18, p.8]);
- ✓ *depășirea valorii de piață a activelor nete peste prețul firmei* (Kovaliov V.V. [15, p.55, 142]);
- ✓ *diferența negativă în cazul în care întreprinderea cumpărată costă mai puțin decât valoarea de bilanț a activelor nete* (Kislov D.V. [14, p.97]);
- ✓ *pierderi din valoarea patrimonială* (Andronic V. [4, p.36]);
- ✓ *activ nematerial legat de amplasarea nefavorabilă a firmei* (Hendrixen E.S., Van Breda M.F. [19, p.398]);
- ✓ *reducere de preț acordat cumpărătorului din lipsa unor clienți stabili, a deprinderilor în marketing și desfaceri, relațiilor de afaceri etc.* (Nederița A. [5, p.53,54]).

În acest context, este necesar a menționa că o bună parte din autorii ce examinează definiția fondului comercial pozitiv nu doresc să-și exprime opinia aferentă goodwill-ului negativ.

Dacă ne referim la standardele internaționale și naționale, putem constata că nici IAS 38 „Imobilizări necorporale” [2, p.529], nici SNC 13 „Contabilitatea activelor nemateriale” [3] nu conțin prevederi cu privire la fondul comercial negativ. Reieșind din cele expuse, considerăm că definirea fondului comercial negativ în baza diferenței ce depășește valoarea activelor peste valoarea businessului sau peste valoarea activelor întreprinderii sau reducerea la preț sau rabat nu constituie o abordare economică, ci de calcul sau de evaluare.

Susținem ideea că abordarea din urmă exprimă modul de calcul al fondului comercial negativ și nu conținutul economic al acestuia (cauza, motivul acestei diferențe). În opinia noastră, abordarea în cauză tinde mai mult spre evaluarea badwill-ului, decât spre definirea acestuia.

Analizând aspectele problematice aferente definirii fondului comercial negativ, este necesar a menționa și faptul că în literatura de specialitate persistă ideea calificării badwill-ului în calitate de activ cu semnul minus. Considerăm dubioasă atare viziune, deoarece această sintagmă este contradictorie, iar termenul activ fiind recunoscut este incompatibil cu expresia „semnul minus”. Este cert faptul că nu există vreun activ cu valoare mai mică decât zero.

Astfel, în urma generalizării elementelor pozitive și excluderii celor negative, putem propune următoarea definiție a fondului comercial negativ: *un avantaj economic potențial sau câștig al cumpărătorului sau dobânditorului generat în urma tranzacției de cumpărare a unei entități.*

De asemenea, considerăm că categoria contabilă în cauză presupune *lipsa unor factori negativi neidentificabili în cazul unei entități ce se cumpără care contribuie la o reputație proastă, generând o valoare a activelor nete mai mare decât valoarea de procurare a entității.*

Suntem de părere că definiția prezentată permite tratarea fondului comercial negativ sub aspect economic, și nu al evaluării sau de calcul.

Acestea au fost doar câteva dintre problemele de esență aferente definirii fondului comercial negativ cu care se confruntă practicienii financiar-contabili și cărora ei trebuie să facă față în vederea ameliorării situației. În consecință, dezbaterile privind definirea fondului comercial negativ (badwill-ului) sunt considerate deschise și prezintă un viu interes pentru cercetătorii preocupați de elaborarea sistemului unic de definiții aferente categoriei contabile studiate în articolul de față, convinși de avantajele reale ale acestuia și de consecințele asupra performanțelor entității.

Referințe:

1. IFRS 3 „Combinări de business” // Standarde Internaționale de raportare financiară (IFRS) 2005. - CECAR, 2005.
2. Standardele Internaționale de Raportare financiară (IFRS). – Chișinău, 2008.
3. SNC 13 „Contabilitatea activelor nemateriale” // Monitorul Oficial al Republicii Moldova. - Nr.73-74.

4. Andronic B. Complexitatea cunoștințelor despre goodwill // Tribuna economică (București). - 2000. - Nr.14. - P.36-37.
5. Nedeșița A. Corespondența conturilor contabile conform prevederilor SNC și Codului fiscal. - Chișinău: Contabilitate și audit, 2007.
6. Needles, Jr. Henry R. Anderson, James C. Caldwell Principiile de bază ale contabilității. Ediția a V-a. - Chișinău: Editura ARC, 2001. - 1240 p.
7. Банк В.П., Ковалева О.Н. Оценка и учет деловой репутации организации. - Бухгалтерский учет. (Москва). - 2004. - № 4.
8. Барышников Н.П. Бухгалтерский учет, отчетность и налогообложение. - Москва: Информационно-издательский дом «Филинъ», 1997.
9. Блейк Дж., Ориол Я. Европейский бухгалтерский учет: Справочник / Пер. с англ. - Москва: Информационно-издательский дом «Филинъ», 1997.
10. Бочкарева И.И., Быков В.А.. Бухгалтерский учет / Под редакцией Я.В. Соколова. - Москва: ТК Велби, Проспект, 2004.
11. Бакаев А.С., Безруких П.С., Врублевский Н.Д. и др. Бухгалтерский учет: Учебник / Под редакцией П.С. Безруких. 5-е изд., перераб. и доп. - Москва: Бухгалтерский учет, 2004.
12. Генералова Н.В., Соколова Н.А. Гудвил в МСФО (IFRS) 3 «Объединение бизнеса» // Бухгалтерский учет. (Москва). - 2005. - №14. - с.46-54.
13. Казин А.В. Нематериальные активы. - Москва: Экзамен, 2004.
14. Кислов Д.В. Нематериальные активы: учет и налоги. - Москва: ООО ИИА «Налог Инфо», ООО «Статус – Кво 97», 2006.
15. Ковалев В.В. Финансовая отчетность и ее анализ (основы балансоведения): Учебное пособие. - Москва: Проспект, 2004.
16. Кондраков Н.П. Бухгалтерский учет. - Москва: Инфра – М, 2005.
17. Пузыня Н.Ю. Оценка интеллектуальной собственности и нематериальных активов: Учебное пособие. - СПб.: Питер, 2005.
18. Пучкова С.И. Деловая репутация компании: учет и оценка // Бухгалтерский учет (Москва). - 2000. - №20. - С.7-10.
19. Хендриксен Э.С., Ван Бреда М.Ф. Теория учета // Пер. с англ. Под ред. проф. Я.В. Соколова. - Москва: Финансы и статистика, 2000.

Prezentat la 11.11.2009